

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

In-Cult

Kulturna blaga– Španija
Edukativna sekcija

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

SP_1/ Migracije stočara

Ljudi su se vekovima išli pešice za svojom stokom u potrazi za pašnjacima i to često utabanim stazama. Danas su ove migracije ili sezonsko teranje životinja umnogome smanjeni, , zbog nestajanja intenzivnog stočarstva, kao i broja ljudi koji se bave ispašom ali i zbog teškoća koje sa sobom donosi migracija tradicionalnim stočnim rutama. Međusobni kulturni uticaji i kulturna razmena između regiona u kojima su dešavaju migracije i dalje su živi u narodnoj tradiciji, gastronomiji, zanatima i folkloru; a stočarske rute duž kojih se odvija migracija izuzetna su prilika za upoznavanje prirode i obavljanje aktivnosti na otvorenom za sve urbanizovanije stanovništvo. Pored dobrobiti za stoku, migracije predstavljaju veliku ekološku vrednost u smislu održavanja biodiverziteta u smislu opstanka biljnih vrsta, održivog korišćenja resursa i zaštite od požara zbog krčenja šumskog zemljišta. Migracije su težak posao, ali predstavljaju vrednost koje se mora zaštititi da bi se sprečio nestanak tradicionalnog načina života koji je toliko doprineo blagostanju društva u celini

SP_2/ Sudovi (tribunali) za vodu iz ravnice Valensije

Iako je najvažniji resurs za poljoprivredu, voda se veoma teško nalazi u određenim regionima Španije; tako su zajednice koje odlučuju o navodnjavanju već vekovima unazad osnovale svoje sudove kako bi regulisale njeno korišćenje. Postoje indicije da su još i Rimljani imali sudsko telo koje je obavljalo ovu funkciju, a delatnost tribunala je zabeležena i u islamsko doba, verovatno od desetog veka. Tribunali za vodu iz Valencije — najstarija su pravna institucija u Evropi — i čine ga sudski izvršitelj i osam poverenika ili predstavnika iz oblasti gde su najvažniji sistemi za navodnjavanje reke Turije, i čine ih predstavnici seljaka koji koriste sistem navodljavanja i koji, uprkos nedostatku pravnog obrazovanja, veoma dobro poznaju nepisana i usmena pravila koja se prenose sa kolena na koleno. Tribunali za vode sastaju se četvrtkom, u podne, kao što je to bio običaj među muslimanima, kada se završi pijačni dan pre njihovog svetog dana - petka. Za razliku od muslimana, hrišćani nisu delili pravdu u verskim hramovima; međutim, održali su aktivnost ovog suda u porti apostolske katedrale u Valenciji, koja uvek pružala prijatan hlad tokom cele godine. Rad ovih tela je jednostavan: prijavljeni poljoprivrednici moraju da se pojave pred sudom, koji svoje odluke donosi usmeno i javno. Na presude Tribunala ne može se uložiti žalba i svi ih uvek se poštuju

SP_3/ Misterija iz Elčea

Proslava ili misterija iz Elčea (Alikante – Španija), jedinstvena je evropska sakralno-lirska drama koja se neprekidno izvodi u bazilici Svete Marije iz 15. veka, i prikazuje smrt Device Marije (Vespra) njeno vaznesenje na nebo (Festa). Predstava, koja se održava svake godine 14. avgusta sastoji se od ovih prikaza: Marijina čežnje da se pridruži svom sinu u slavi; silazak anđela koji joj ispunjavaju želju; susret apostola; Bogorodičina smrt i uspon njene duše na nebo; 15. avgusta prikazuje se Marijino sahranjivanje, svađu Jevreja i preobražaj; vaznesenje Bogorodičinog tela (Uspenje) i Marijino krunisanje. Muzička predstava se odvija u dva pravca: horizontalnom ili zemaljskom, koju čine andador (rampa) i kadafal (scena); i vertikalnom, ili nebeskom, sa srednjovekovnim rekvizitima kojima i delovima scenske mašinerije kojima se upravlja ručno i koje se spuštaju do pevača: magrana (šipak); araceli; i coronacion. Čine je i srednjovekovni scenski delova, kao i renesansne i barokne polifone partiture koje na

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

starovalenijskom narečju pevaju samo muškarci i dečaci, pošto je liturgija zabranjivala učešće žena. Stanovnici učestvuju i kao glumci i gledaoci i u drugim organizacionim zadacima, a njihovi napori da se ova proslava održi vekovima učinili su da Festa od 2001. godine postane simbol identiteta grada i deo svetske kulturne baštine UNESCO.

SP_4/ Put Svetog Jakova

Prema narodnom predanju, pustinjač Pelajo je 820. godine pronašao grobnicu apostola Santjaga i tu sagradio skromnu crkvu gde je danas katedrala u Santjagu i njene kripte. Ova mesta su odredište hodočasnika iz celog sveta i odvijaju se istim rutama više od hiljadu godina. Srednjovekovni put za Santjago, lokacija gde su se mešali narodi, bio je suštinski važan u međusobnoj razmeni stanovnika Pirinejskog poluostrva i ostatka Evrope. Bio je i središte za razmenu dobara i znanja kao i za uticaj društvenih, ekonomskih i kulturnih elemenata života koji su vekovima oblikovali evropsko društvo. Put Svetog Jakova bio je simbol moći i uticaja religije kod različitih ljudi u srednjem veku a sada nastavlja da se razvija i ima i vanverski značaj. U njemu se sažimaju istorijsko-umetnički elementi, uz nematerijalno nasleđa koje uključuje i posticanje duhovnih i moralnih vrednosti kojima se pojačava međusobna solidarnost. Mnogi hodočasnici vide ovaj put kao duhovno putovanje u pronalasku suštine svoje ličnosti, kao način da se razmišli o važnim odlukama i kao sredstvo za postizanje unutrašnjeg mira. To je i jedinstvena, nezaljublazna mogućnost da se postigne težak cilj kroz upoznavanje različitih ljudi i doživljaja prirode, kao i istraživanjem novih predele i mesta, koja mogu da označe prekretnicu u životu pojedinca.

SP_5/ Festivali o Mavarima i hrišćanima

Svečanosti „Mavri i hrišćani“ su praznični prikaz borbi između hrišćana i muslimana (Mavara) koje su se vodilo srednjem veku. Obeležavaju se na celom Pirinejskom poluostrvu, od Andaluzije do Baskije ali i van granica Španije, odnosno u nekoliko evropskih zemalja i u Americi, gde žive Španci. Prvi put su zabeleženi 1150. godine, ali su tek u 17. i 18. veku definitivno postali deo popularne tradicije u većini gradova u provinciji Alikante, pri čemu se oni u gradu Alkoju izdvajaju jer su promenili stare svečanosti u dramatizovanu predstavu u tri čina koja se sada izvodi i sastoji se od: Parade „mavarskih“ i „hrišćanskih“ trupa (ističu se raskošni kostimi i muzika komponovana specijalno za ove parade); Liturgijske aktivnosti; Zauzimanje zamka od strane Mavara i njegovo ponovno osvajanje od strane hrišćanskih trupa uz pomoć sveca zaštitnika. Ova tri događaja postala su zajednički model za svečanosti „Mavrai i hrišćani“ u regionu Valensije. Postoje primorski gradovi koje „Mavari“ napadaju sa mora, što je predstavljeno u takozvanom „iskrcavanju“ nakon čega se dve strane bore do zore na lokalnoj plaži.

SP_6/ Esparto zanati

U sušnim predelima jugoistočne Španije raste biljka atoha ili espartera, višegodišnja biljka sa dugim tankim listovima, čiji šiljci na vrhovima listova liče na pera. List, nazvan esparto trava, je vlakno koje se na Iberijskom poluostrvu koristi za tkanje najmanje 4.500 godina. Esparto kanap su obilato koristili Feničani i Rimljani u rudarstvu zbog njegove otpornosti na vlagu. Izvoz esparto trave bio je najvažniji za grad Alikante u periodu vladavine Mavara, a u 16. veku samo su Španci mogli da trguju ovim resursem.

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Za pripremu vlakana neophodan je mukotrpan proces berbe, sušenja, namakanja i sečenja (odstranjivanja drvenastog dela lista). Ranije su postojala stručna udruženja posvećena sakupljanju i obradi biljke, ali je prerad bila i deo domaće privrede mnogih porodica, u kojoj su učestvovala deca i stari. Esparto trava je korišćena za pravljenje užadi, poljoprivrednih i domaćih predmeta kao što su korpe, bisage, jastučići za ribanje, baklje, espadrile itd. Sredinom 20. veka zamenjena je plastičnim vlaknima, iako još ima majstora koji čuvaju ove drevne tehnike i dizajna. Mnogi gradovi u Španiji dali su naziv Esparto ili Esparteros (esparto tkalci) nekim od svojih ulica.

SP_7/ Vina iz Fondiliona

Povratak blaga zvanog Fondilon. Fondilon, jedinstveno staro vino iz Alikantea (Španija), bilo je služeno na nekim veoma otmenim evropskim trpezama još od srednjeg veka. Grožđe Monastrel, jedina je korišćena sorta vinove loze koje se koristi za dobijanje ovog vina i izuzetno je otporna na toplotu i sušu. Najstariji zasadi vinove loze stari su preko sto godina. Topla, suva klima čini da grožđe bude pezrelo u poznu u jesen kada se bere, čime se postiže povećanje nivoa šećera i alkohola. Posle prirodne fermentacije bez dodavanja šećera, vino provodi najmanje 10 godina u bačvama koje imaju tri „sprata“. Zrenje se odvija kroz tradicionalni solera proces: jedna trećina se izvlači iz buradi bliže dnu bačve ; zatim se ista količina vraća ili prenosi na drugi nivo u bačvi i, konačno, vino se premešta sa gornjeg nivoa na srednji. Novo dodato vino staro je najmanje pet godina. Fondilon vino je blago slatko, veoma aromatično i idealno kao aperitiv ili za dezert, i donelo je veliko bogatstvo proizvoljačima u Alikanteu sve dok kuga filoksere nije uništila mnoge vinograde početkom dvadesetog veka. Prestala je proizvodnja sve do početka 60-ih i 70-ih godina prošlog veka, kada je iz nekih starih buradi uzet „madre“ (talog) koji je služio za dobijanje vina. Ovo vino sada se nalazi na vinskim kartama najboljih svetskih restorana.